

Lokala säkerhetsnämnden

Klimat- och näringslivsdepartementet
KN2024/01912

Ordförandebeslut. Yttrande över remiss av promemorian En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar

Beslut

Lokala säkerhetsnämnden Forsmark (Nämnden) ställer sig bakom Östhammars kommuns remissvar.

Nämnden noterar att promemorian innehåller förslag till ändringar som skiljer sig väsentligt från de förslag som presenterades i Kärnkraftsprövnings-utredningens delbetänkande. Den korta remisstiden gör att det är svårt att ta ställning och analysera detta.

Promemorians förslag innebär en ökad valfrihet för sökanden, vilket kan ge större flexibilitet. Samtidigt kan detta leda till att tillståndprocessen upplevs som mindre tydlig för sakägare.

Promemorian ska kunna tydliggöra hur den nya lagstiftningen förhåller sig till den kommunala processen för översikts- och detaljplanering. Det finns vissa delar i processkedjan för regeringens godkännande som kan uppfattas som oklara, vilket kan påverka medborgarnas förståelse för deras möjlighet till delaktighet.

Nämnden ser positivt på att det kommunala vetot behålls.

Nämnden ser positivt på att det har tydliggjorts vad en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning ska innehålla, liksom att regeringen ges möjlighet att avstå från att pröva en sådan ansökan.

Nämnden anser att det skall finnas riktlinjer för hur olika typer av kärnavfall skall hanteras.

Avslutningsvis vill nämnden betona hur viktigt det är att medborgarna ges möjlighet att förstå hur beslut fattas och hur beslutsprocesserna fungerar.

Lennart Owenius (M)
Lokala säkerhetsnämndens ordförande

Ärendebeskrivning

Lokala säkerhetsnämnden Forsmark har fått möjlighet att lämna synpunkter på promemorian En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar. Svar ska lämnas senast den 13 juni 2025.

Lokala säkerhetsnämnden

Även Östhammars kommun har getts möjlighet att besvara remissen. Remissvaret är ett delegationsbeslut utifrån Kommunstyrelsens delegationsordning, brådskande ordförandebeslut enligt 6 kap. 39 § kommunallagen, daterat 2025-06-12.

Sammanfattande ställningstaganden

- Promemorians förslag med två alternativa vägar för tillståndsprövning ger sökanden större valfrihet och flexibilitet, men det kan dock göra processen mindre tydlig för sakägarna.
- Promemorian bör tydligare koppla den nya lagstiftningen till kommunal fysisk planering. Medborgarnas förståelse och delaktighet i processen är viktig och får inte vara oklar.
- Nämnden ser positivt på att det kommunala vetot behålls.
- Nämnden välkomnar tydliggörandet av ansökningskrav för kärntekniska anläggningar och att regeringen kan avstå från prövning.
- Nämnden saknar riktlinjer från staten hur olika typer av kärnavfall skall hanteras.

Beslutsunderlag

Promemorian är tillgänglig på [regeringens hemsida](#).

Bilaga

Kommunförvaltningens remissvar, daterat 2025-06-12.

Beslutet skickas till

kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till kn.cks.remisser@regeringskansliet.se.

Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet senast 13 juni 2025. Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf). Ange diarienummer KN2024/01912 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Beslutet skickas för kännedom till

Lokala säkerhetsnämnden Forsmark
Kommunstyrelsen, Östhammars kommun
Samhällsbyggnadschef Ulf Andersson
Utredare Samhällsbyggnadskontoret Anna Bergsten
KSO samordnare Ted Lindquist
Nämndsekreterare Varbergs kommun, Jennica Toresson
Nämndsekreterare Oskarshamns kommun, Niclas Lundström

Beslutet är e-signerat.

Kommunförvaltningen

Klimat- och näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar gällande promemorian *En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar*

Östhammars kommun har getts möjlighet att besvara en remiss angående promemorian *En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar* från Klimat- och näringslivsdepartementet. Regeringskansliet anordnade den 2 juni ett digitalt remissmöte (hearing) med en genomgång av och förklaring till förslagen i remissen.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på promemorian. Promemorian innehåller förslag angående tillståndsprövning av kärntekniska anläggningar som skiljer sig från de förslag som tidigare presenterats i *Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter* (SOU 2025:7).

Bakgrund

Regeringen beslutade i november 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över nuvarande regler för att underlätta för ny kärnkraft. I januari överlämnade utredningen, som antagit namnet Kärnkraftsprövningsutredningen, delbetänkandet *Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter* (SOU 2025:7) till regeringen. I utredningen föreslås bland annat en ny lag om principbeslut som, enligt utredningen, syftar till att regeringen genom ett principbeslut tidigt ska ta ställning till om anläggningen och dess placering är förenligt med samhällets helhetsintresse.

I den nu remitterade promemorian föreslås, istället för den tidigare föreslagna lagen om principbeslut, en ny lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar. Enligt detta förslag får regeringen under vissa förutsättningar godkänna en kärnteknisk anläggning. En av förutsättningarna är att det ska finnas en av regeringen godkänd plan för den aktuella kärntekniska anläggningen. Även denna prövning innebär ett tidigt ställningstagande från såväl regering som kommun.

Kärnkraftsprövningsutredningens delbetänkande skickades i januari 2025 på remiss. Östhammars kommun lämnade i april 2025 (§ 64, KS 2025-04-08) ett yttrande med synpunkter angående lagen om principbeslut samt andra delar av utredningens förslag.

Östhammars kommuns synpunkter

Östhammars kommun har tagit del av promemorian men kommunens representanter gavs tyvärr enbart möjlighet att delta under den avslutande frågestunden av hearingen till följd av sent utskick av aktuell möteslänk. De tekniska problemen i samband med hearingen samt den korta remisstiden har inneburit minskade möjligheter för kommunen att ta del av förslagen, analysera dem samt förankra kommunens ställningstagande. Även om kommunen förstår att regeringen vill hantera frågan skyndsamt anser kommunen att det är olyckligt med en så forcerad remiss då det för rättssäkra framtida prövningar enligt den föreslagna lagen är viktigt

Kommunförvaltningen

att såväl kommuner som övriga remissinstanser ges goda förutsättningar att ta del av, analysera och lämna relevanta synpunkter på förslaget.

Kommunen anser vidare att promemorian i delar är otydlig även i delar innehåller motsägelser – till exempel gällande den kommunala vetorätten (se nedan) – som försvårar möjligheten att fullt ut förstå och ta ställning till förslaget. Vissa aspekter och konsekvenser av förslaget hade behövts belysas ytterligare, till exempel kopplingen till övriga planinstrument (se nedan).

Frivillig prövning – ökad flexibilitet men minskad tydlighet

Enligt promemorians förslag krävs alltid ett godkännande från regeringen i prövningen av en större kärnteknisk anläggning men regeringsprövningen kan göras på två olika sätt; genom godkännande tidigt i processen enligt den föreslagna nya lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar eller genom regeringens tillåtlighetsprövning i ett senare skede i enlighet med nu gällande prövningsprocess. Sökande kan själv avgöra hur ansökan ska prövas och, enligt promemorian, är ambitionen att göra prövningen mer flexibel så att det aktörer som efterfrågar ett tidigt ställningstagande från regeringen ska ha möjlighet att få det.

Kommunen ser att det finns för- och nackdelar med båda prövningsförfarandena – för såväl sökande som för prövande instanser. Möjligheten för sökande att välja prövningsväg leder dock, enligt kommunen, till en minskad tydlighet och gör det svårare för såväl berörda som allmänhet att förstå och följa processen.

Östhammars kommun anser, som framfördes i kommunens yttrande angående SOU 2025:7, att det är fördelaktigt att de politiska ställningstagandena kommer in tidigt i processen men det är även viktigt att det finns tillräckligt underlag när dessa ställningstaganden ska göras.

Kommunal vetorätt

Östhammars kommuns uppfattning från deltagandet i hearing är att kommunens tillstyrkan ska krävas för såväl beslut om godkännande som för antagande av plan. Kommunen uppfattar dock att promemorians skrivningar är motsägelsefulla i denna del. På sidan 5, under rubriken *Regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning*, står ”Innan regeringen beslutar om godkännande ska berörda myndigheter och kommuner få tillfälle att yttra sig” vilket kommunen inte tolkar som att tillstyrkan krävs för regeringens godkännande. Den beskrivning som ges i författningskommentaren till 19 § tolkar däremot kommunen som att tillstyrkan krävs både för godkännande och för antagande av plan; ”regeringen är förhindrad att godkänna en ansökan, besluta om en plan för en kärnteknisk anläggning eller ändra en sådan plan om inte den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av planen har tillstyrkt ansökan om godkännande för en kärnteknisk anläggning och förslaget till plan. Detta innebär att kommunen behöver tillstyrka även en ansökan som avser ett område som omfattas av en befintlig plan för kärntekniska anläggningar”.

Östhammars kommun anser att kommuners tillstyrkan ska krävas både i samband med godkännande av en kärnteknisk anläggning och vid antagande eller ändring av plan, vilket kommunen uppfattar är det som föreslås.

En förändring jämfört med nuvarande prövningsprocess är att ett större geografiskt område berörs och att därmed potentiellt flera kommuner kommer att involveras i processen.

Kommunförvaltningen

Östhammars kommun är positiv till att tillstyrkan krävs från samtliga berörda kommuner men vill betona vikten av säkerställa informations- och utbildningsinsatser samt säkerställande av övriga nödvändiga förutsättningar för samtliga berörda kommuner, vilket kommunen lyfte i yttrandet angående SOU 2025:7.

Plan för kärntekniska anläggningar

I promemorian föreslås att regeringen i samband med handläggningen av en ansökan om godkännande får anta en plan för kärntekniska anläggningar. Planen är en förutsättning för ett godkännande. I planen ska det anges vilken typ av kärnteknisk anläggning som avses, område för verksamheten samt omkringliggande områden som behöver ianspråktagas för verksamhetens behov. Planen ska ha en giltighetstid på mellan 5 och 15 år.

Enligt beskrivningen i promemorian är regeringens plan inte bindande vid en kommuns planarbete eller vid prövning av lov eller förhandsbesked enligt plan- och bygglagen. Kommunen ser dock att det är flera aspekter kopplade till den kommunala samhällsplaneringen som inte är beskrivna i promemorian. Det finns behov av förtydligande angående bland annat hur en plan för kärnteknisk anläggning förhåller sig till nuvarande planinstrument och till det kommunala planmonopolet.

Planinstrumentet

Östhammars kommun anser att det behöver förtydligas hur de förslag som presenteras i promemorian påverkar och kopplar till den planprocess som idag är lagstadgad genom plan- och bygglagen. Det är för kommunen inte tydligt om det finns risk för att planinstrumentet behöver omarbetas i och med införandet av den nu föreslagna lagen. Kommunen anser även att det behöver förtydligas hur en plan för kärntekniska anläggningar förhåller sig till den kommunala översiktsplanen, tematiska tillägg och områdesbestämmelser.

Planmonopolet

I planen ska det även pekas ut områden utanför det område som tas i anspråk av verksamheten (10 § punkt 3 och 4) där det, som kommunen uppfattar det, kommer finnas begränsningar i mark- och vattenanvändning. Det innebär att relativt stora markområden kan komma att påverkas av en plan för kärntekniska anläggningar och inskränka det kommunala planmonopolet.

En plan får, enligt förslaget i promemorian, endast antas om det finns en ansökan, vilket innebär att initiativ till planläggning kommer från sökande. En plan är dock inte knuten till en viss aktör utan gäller för ett visst område och en viss typ av anläggning.

Östhammars kommun anser att det behöver tydliggöras hur det kommunala planmonopolet kan komma att påverkas av förslaget. Berörd kommun eller kommuner har enligt förslaget vetorätt men planen kan komma att innebära att ett relativt stort område inte blir möjligt att använda under lång tid även om den ansökan som aktualiserade planen dras tillbaka.

Upphävande av en plan

Enligt förslag i promemorian (18 §) kan regeringen upphäva en plan förutsatt att det inte pågår en prövning eller kan antas lämnas in en ansökan inom planens giltighetstid.

Utöver brist på intressenter för uppförande av kärntekniska anläggningar ser Östhammars kommun att det i senare skeden av processen, till exempel i samband med planläggning enligt

Kommunförvaltningen

plan- och bygglagen, kan framkomma att området som omfattas av regeringens plan inte är lämpligt för en kärnteknisk anläggning vilket skulle kunna vara ett skäl för att upphäva planen. Kommunen anser att det skulle vara fördelaktigt om det tydliggörs i lagstiftning eller förarbeten att berörd kommun har möjlighet att lyfta frågan om upphävande av plan till regeringen.

Vikten av tillräckliga underlag

I Östhammars kommuns yttrande angående SOU 2025:7 betonade kommunen vikten av att det inför beslut finns tillräckliga underlag tillgängliga för att förstå vilka effekter och konsekvenser som etableringen kan komma att få på den lokala miljön och framförde bland annat att kommunen anser att en strategisk miljöbedömning alltid bör ingå i en ansökan.

Kommunen är positiv till att det nu tydligt framgår att en strategisk miljöbedömning alltid ska göras. Det är även positivt att det ges en tydligare beskrivning av vad som ska ingå i en ansökan samt att beredskapszoner och hantering av kärnavfall är inkluderat i detta.

Genomförande av den strategiska miljöbedömningen

Den strategiska miljöbedömningen ska, enligt förslaget i promemorian, genomföras av regeringen men det är för kommunen otydligt vem som regeringen kan ge i uppdrag att genomföra miljöbedömningen. I stycket *1.1.3 En strategisk miljöbedömning ska göras* står att "regeringen får bestämma att en myndighet eller kommun ska genomföra delar av den strategiska miljöbedömningen" men i författningsförslaget (11 §) nämns enbart myndighet.

Östhammars kommun anser att det behöver förtydligas till vem regeringen kan ge i uppdrag att genomföra miljöbedömningen. Kommunerna har stor lokal kunskap och kan vara en viktig resurs i arbetet men om kommuner kan ges det uppdraget förutsätter kommunen att ekonomisk ersättning kommer att utgå för nedlagt arbete. Östhammars kommun anser inte att det är rimligt att skattekollektivet i berörd kommun ska bekosta den strategiska miljöbedömningen.

Beredskapszoner

Enligt promemorian ska en ansökan om godkännande bland annat innehålla uppgifter om vilka beredskapszoner som kan behövas för anläggningen (4 §, punkt 5). Östhammars kommun uppfattar beskrivningen i promemorian som att frågan enbart ska hanteras på en övergripande nivå men anser att det kan finnas behov av mer fördjupade bedömningar redan i ett tidigt skede. Kommunen vill i sammanhanget även betona länsstyrelsernas stora kunskap och viktiga roll gällande beredskapsfrågor kopplat till kärntekniska anläggningar och beredskapszoner.

Säkerhetsskydd

Östhammars kommun uppfattar att regeringen tar på sig huvudansvaret för att göra de bedömningar som behövs med hänsyn till Sveriges säkerhet, vilket kommunen anser är en lämplig ansvarsfördelning.